

via incedere cogatur, quando in S. Eucharistia, quasi in nova nativitate ad eos venturus est! Satis nobis sit, semel Filium Dei, nostri amore in stabulo natum esse, inter pecora jacuisse, in foetoribus fuisse. Non intrudamus eum iterum in catabulum, ne justissimo Dei iudicio detrudamur in infernum.

CONCIO V.

POENITENTIA FORTITER AGENDA PRO FESTO NATALITIO.
Tres viri fortes aquam salutis e cisterna Bethlehem ferentes, sunt tres poenitentiae partes fortiter pugnantes. — I. Conditio armanda gladio. — II. Confessio armanda ariete. — III. Satisfactio ligone armanda.

THEMA.

Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, Luc. III.

Magna aliquando siti aestuabat vir secundum cor Dei, David, cum a Philistaeis, hostibus suis obsessam cerneret patriam suam, Bethlehem; neque alius ei potus sapiebat, nisi potus aquae, ex patria cisterna, quae erat ad portam Bethlehem, II. Reg. XXIII. *O si quis mihi daret potum aquae, exclamat, de cisterna, quae est in Bethlehem ad portam!* Audierunt hoc tres viri fortes ex ejus militibus, et irruerunt per castra Philistaeorum ad cisternam illam, et tulerunt regi aquam; quam tamen oblatam noluit bibere, sed effusam libavit Domino. Querunt hic interpretes, cur ex cisterna Bethlehematica desideravit potum. Quidam respondent, quod sapidior esset aqua illa, ut saltem videretur esse Davidi, velut ex cisterna patria: alii optasse dicunt liberatam ab hostibus patriam suam, et sibi restitutam; verum S. Ambrosius in apologia David, cap. VII. altius ascendit ad sensum allegoricum dicens: *Quid si altius velis spectare et introspicere mysterium? Sitiebat David non aquam fluminis, sed potum gratiae spiritualis: hoc est, non aquarum sitiebat elementum, sed sanguinem Christi.* Ita Ambrosius, prorsus apposite. Etenim ad portam Bethlehemicam praesepe fuit Christi, quem desideravit David, velut aquam pluviae caelestis, quam sitiebant olim patres legis veteris, orantes: *Rorate caeli desuper, et nubes pluant justum, Isa. XLV.* Cisterna porro, quae hanc caelestem excepit pluviam, quae alia nisi mater Christi fuit, quaeque ad Bethlehemicam portam mundo aquam hanc proposuit, et primo quidem pastoribus, paulo post tribus regibus delibandam dedit? Existimo, auditores, vos omnes teneri eodem desiderio, quo tenebatur David, et desiderare toto pectore potum aquae ex cisterna illa, potum, inquam, gratiae spiritualis, corporis item et sanguinis Domini suscipiendi in natali Christi

die, praeforibus existente. Laudo desiderium, sed scire interim debetis, dulcissimam hanc aquam ab hostibus obsideri, et nobis denegari, si in peccatis existentes, Dei hostes fuerimus. Fortes ergo viri a nobis emittendi sunt, qui castra hostilia perrumpant, et potum nobis afferunt. Hi vero non sunt alii, nisi tres poenitentiae partes; contritio, confessio, et satisfactio, quae si fortes et strenuae fuerint, utique desideratam aquam non difficile nobis ferent, proinde eas nunc armemus et emittamus.

I. Conditio gladio accingenda, et armanda est ad scindendum cor, et peccata conterenda. Audiamus enim Joelem, c. II. clamantem: *Scindite corda vestra, et non vestimenta vestra.* Judaei ad detestandum scelus aliquod grave vestes scindebant, mera saepe caeremonia, sine cordis dolore; non ita nos Christiani corda nostra scindamus, detestando scelera nostra, et affligendo cor dolore, quod ea perpetravit; scindamus, inquam, gladio seriae contritionis. Porro gladius hic duplex est, dolor de admissis peccatis, eorumque detestatio, et propositum emendationis, ne in futurum admittantur. *Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiebat ex fortissimis Israel: omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi unius cuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos, Cantic. III.* Singuli ergo gladium unum manu evaginatum tenebant, ad praesentem necessitatem: alterum super femur vaginae inclusum, ad futuram paratum. Prior est dolor de peccatis, eorumque detestatio, concisio et contritio: alter est propositum ad pugnandum in posterum contra occursa scelera. Prior adhibendus ad conterendam cordis duritiam, quod se Deo opposuerat; quo modo fulmen conterit ea solum, quae sibi resistunt dura: quae non cedunt, mollia: et quo modo Henricus auceps imp. Trojae, Italiae civitati in deditionem receptae imperavit, ut eam moenium partem, quae ipsius bellicis molibus objecta restiterat, ad terram usque demolirentur, ut scribit Glaber. Scimus quid mandarit Deus Hebraeis, quando vel unicus Achan praedam ex anathemate furatus contra Dei praeeptum, totum exercitum turbavit: *Non ero ultra vobiscum, inquit, donec conteratis eum, qui hujus sceleris reus est, Jos. VII.* Lapidato itaque Achan et combusto cum suis, Deus Israeli reconciliatus est. Quamdiu vel unum grave peccatum intra te hospitatur, o homo! Deus ultra tecum non erit, donec conteras illud, et per contritionem igne amoris divini in te excitato id comburas. Nec difficile erit ignem illum excitare, si memineris quem et quantum Dominum, patrem et amatorem tuum, quantulus et quam vilis tu, quam temere et periculose, quam graviter et quam saepe rebel-

lione tua offenderis. Haec est illa Davidis meditatio, de qua Psal. XXXVIII. ait: *In meditatione mea exardescit ignis.* Quae verba ita exponit S. Ambrosius: *«Lapis si ad lapidem teratur, ignem excutit. Ita etiam bona conscientia pudore suffunditur, si renovetur ei suorum recordatio delictorum.»* Magis exardescet hic ignis, si peccati enormitatem et foeditatem expenderit. Multa strage Josue debacchatus est in reges impios et barbaros, Deo vero refractarios et exosos (ut Jos. cap. X. et seq. videre est) *«Non crudelitatem docens, inquit Origenes, hom. XI. sed sacramenta designans;»* ut nimirum indicaret peccata sic tractanda esse, quo modo Josue quinque reges ejusmodi captos produci et prosterni jussit, imperans principibus exercitus: *Ponite pedes super colla regum justorum, Jos. X.* Olim tyranni cum exigerent a Christianis, ut Christum abnegarent, instabant ut crucem Christi, in sigillum negationis pedibus calcarent. Impie quidem illi et tyrannice; at pie et juste Deus exigit a peccatore, ut peccata detestetur et pedibus quasi calcet, quo suum ille odium et sentiat et ostendat.

Alter gladius adhibendus ad praecedenda in posterum peccata, per emendationis propositum, tum quidem adhuc in vagina conditus, sed data occasione evaginandus et vibrandus in hostes. Non satis est hostem ictu prosternere, nisi prostratum opprimamus et jugulemus, ne resumptis viribus surgat, iterumque nos invadat. Hinc David cum jactu lapidis frontem Goliatho fregisset, adeoque eum stravisset, non reliquit ei spatium, ut resurgeret, sed *Cucurrit et stetit super Philistaeum, et tulit gladium ejus, et eduxit eum de vagina sua; et interfecit eum praeciditque caput ejus, I. Reg. XVII.* Frangit daemone caput qui funda doloris et detestationis cor suum percutit, prostratum vero in terra premit, qui firmiter constituit non relabi amplius: caput praecidit, qui etiam peccandi occasiones cavere proponit. Hunc gladium exeruit David, quando dixit: *Juravi et statui custodire iudicia justitiae tuae.* Qui non tollit caput Goliatho, frustra est, victor non evadit, sed succumbit: uti canonicus ille Parisiensis (apud Lucam Pinellum, lib. I. de alt. vit. cap. V.) gulae et deliciis, qui cum sacramentis salutaribus munitus obiisset, post mortem uni amicorum apparuit seque damnatum dixit. Miratus alter: *«Nova salutis, inquit, remedia ante mortem recepisti? Recepti, inquit, sed mero mortis metu, sine emendationis proposito: et si supervixissem iterum ad pristinas delicias reversus fuisset.»* O ignavum militem qui hostem quidem prostratum caput non truncavit, sed vita donavit!

II. Confessio ariete opus habet, quo ocellas hostium portas perfringat et aperiat. Porta haec abia sunt hominum, quae ocludere solet murum illud daemonicum, de quo Luc. XI. ne prodant in confessione peccata sua; daemone enim velut adulter in corde peccatoris latet, cum anima ejus colludens; ac proinde ne prodatur et ejiciatur, ostium oris obserat, quantis potest viribus. Unde Rupertus abbas in illa verba Gen. II. Absconderunt se in medio ligni, ait: *«Recte quisque in eo vitio dicitur absconditus, quo delectatus per confessionis januas nusquam egreditur, cubante cum illo, deceptore suo diabolo; de quo Job XL. Sub umbra dormit, in secreto calami, in locis humentibus.»* Sic ille. Ergo Christianus poenitens magnanimum se militem hic ostendere debet, ut ostium hoc perfringat. Typum hujus magnanimitatis praelusit strenuissimus ille dux, Judas Macchab. Macch. V. a v. XLVI. quando venit ad civitatem Ephron, munitam valde et media in via constitutam ideoque indeclinabilem. Ibi incluserunt se, qui erant in civitate et obstruxerunt portas lapidibus; nec transitum concedere Judae voluerunt, tametsi promittenti omnem indemnitate: *Nemo vobis nocebit, tantum pedibus transibimus.* Quare Judas applicuit viros virtutis, oppugnavit civitatem, adeoque expugnavit, et peremit omnem masculum et eradica vit eam, sicque transivit super cadavera occisorum. Judas confessionem, Ephron autem pulverem significat; hominem designans, qui pulvis est et in pulverem revertetur. Desiderat confessio, instigante syndaeresi, transire per os hominis in confessione, absque omni documento; (quid enim obest homini peccatorum confessio, facta sacerdoti sub sigillo secreti?) At qui peccatorem destinet daemone adulter, transitum hunc negat, et occultat ostium peccatoris variis lapidibus, pudore confusionis, pudore poenitentiae, amore delectationis in peccato. Quid ergo hic agendum? Applicandi viri virtutis, sumendus est aries virilis, ac perrumpendum ostium. Perrumpendo enim nonte, sed daemone, qui te seduxit, feris prodis hostem et expellis atque confundis, velut, incantorem et auctorem peccatorum tuorum, ut ostendit S. Ambrosius, epist. XIV. Ad haec peccator erubescet perpetuam vitam, (inquit B. Pacianus Parænes, de poenit.) *praesente pudore mercari? Et offerenti manus Domino vulnera subducet, et habet aliquid, quod in illo erubescat qui Dominum laesit? etc.* Sanguis in purulento vulnera inclusus magis longe affligit, quam si rupto vulnere foras educatur. Eadem ratio est peccati: occultatum enim torquet, proditum vero relevat. Hinc exclamat David: *Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meae, q. d. medicus meus. Accedit S. Cyril.*

Hierosol. catech. II. *Grave matum est, inquit, peccatum, sed non incurabile: grave retinenti, sed leve per penitentiam abijcitur.* Hinc, ut vult S. Augus. I. XII. contra Faustum, c. XXII. vetuit Deus Gen. IX. carnem cum sanguine manducare, jussitque effundi sanguinem e pectore, dum mactatur: *Ne vita pristina, inquit August. quasi suffocata in conscientia teneatur, sed habeat tamquam effusione per confessionem.* Denique quo diutius differtur peccati confessio, obstante pudore, eo fit difficilior: quemadmodum et partus ericii, qui dum a mare detinetur ob pariendi difficultatem ex spinoso fetu, crescit magis et cum eo jacula, majore cum parentis dolore et presentiore periculo tandem emittendus. Quo spectat id Ose. XIII. v. XXI. *Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum ejus: dolores parturientis venient ei.* Maxime in judicii die, cum toti mundo patefient ipsius peccata. Unde S. Greg. Nazianz. orat. in s. baptismum: *Ne peccatum tuum, inquit, confiteri gravis, ut per hujus vitæ pudorem futuri sæculi pudorem ignominiamque fugias (nam hoc quoque sempiterni illius supplicii pars est) ac perspicuum facias, te serio atque ex animo peccatum odisse, dum illud tamquam contumelia dignum traducis, ac velut ludibrio exponis, de eoque triumphum agis.*

III. Satisfactio ligone armanda est ad complanandos montes et valles, quod mandat in hoc evangelio Joannes: h. e. ad tollendos pœnæ reatus, qui ab ingressu cœli penitentes arcent, donec exsolvantur. Vulgata est definitio satisfactionis, data a S. Anselmo: *Satisfactio est recompensatio offensæ commissæ ad æqualitatem justitiæ.* Cassianus, collat. XXIII. c. XV. ait: *Quisquis post baptismum et scientiam Dei in illud mortis corpus incurrerit, h. e. in aliquod capitale crimen, sciat se non quotidiana gratia Dei, id est, facili remissione, quam momentis singulis exoratus Dominus noster erroribus nostris donare consuevit, sed aut diuturna afflictione pœnitentis, ac pœnali dolore purgandum, aut certe pro his in æterni ignis suppliciis addicendum.* Vocat autem æternum, ignem purgatorii; non quod æternum duret, sed quod ejusdem speciei et virtutis sit cum igne inferni. Unde non dixit: *æternis suppliciis, sed æterni ignis.* Ratio hujus doctrinæ est quia non decet, nec ratio admittit, ut sit per omnino conditio ejus qui aliquando deliquit, et ejus, qui nunquam, v. g. servi, qui domino infideliter servavit (licet pœnitens in gratiam recipiatur et ejus, qui officium suum fideliter exequutus est. Itaque prior pro delicto castigandus est. In veteri lege qui a lepra mundatus fuisset, ut hominum communioni restitueretur, prius a sacerdotibus expiandus erat, oblato sacri-

ficio duorum passerum, quorum unus in agrum liber avolare permittebatur, alter immolari debebat. *Passer qui immolatur corpus est, inquit Euserbius Emissenus, in c. VIII. Matth. Hic est igitur rectus pœnitentiæ ordo, ut quicumque mundandus ad Deum venit prius seipsum totum offerat: carnem, qua peccaverat, in servitum redigat et affligat: animam vero jam libertate donatam ad cœlestia contemplanda volare dimittat.* Sic ille, ergo qui peccati lepram in confessione deposuit, superest ut Deo pro culpis aliqua ex parte satisfaciatur, et corpus, in quo et cujus gratia potissimum deliquit, severiore castigatione affligat. Justum enim est, ut qui justitiam inæqualitate violavit, æqualitate restitueret: qui in corpore deliquit, in corpore patiatur; et qui Deum ac proximum offendit, pœnas non solum det, sed etiam a se exigat; sicque præveniat illas, quas merito sibi a Deo vel magistratu paratas intelligit. Virum ergo fortem se quisque in hoc ostendat, neque parcat sibi, si a Deo sibi parci vult. Talem se post dimissum peccatum exhibuit in primis David, qui toties lectum suum lacrymis rigavit, corpus quoque velut peccati sui receptaculum variis modis afflixit, ut in hac ipsa, de qua diximus, legatione, quando aquam adeo concupitam sibi que allatam, ne delibavit quidem, sed effudit. *Quia enim, inquit S. Greg. hom. XXXIV. in evang. se illicita perpetrasset meminerat, contra semetipsum jam rigidus, etiam a licitis abstinerebat. Sic agamus pœnitentiam, ut ea, qua commisimus, perfecte desleamus.* Quare res tam rationi et justitiæ consona est, ut etiam gentiles id deprehenderint, et delicta gravia in se ipsi castigarint. M. Popilius ob quosdam Tiberii Gracchi amicos sine judicii forma condemnatos, extorrem se extra Italiam constituit, apud Livium I. XV. Calixenes Atheniensis sibi ipsi vulnera intulit, eo quod similiter sine forma judicii condemnasset decem duces, qui oblata contra Lacedæmones victoria militum suorum sepulturam, sævitia maris interpellante, neglexerant; ut scribit Pausanias. Mucius Scævola Rom. dexteram suam, quod in Porsena Hetruscorum rege, urbem premente, feriendo aberrasset, et satellitem pro rege percussisset, in foco excussit. Liv. lib. II. dec. I. Valer. M. lib. III. cap. III. Non expectarunt isti iudices alios, sed agnita in se culpa se ipsos multaverunt; quod sane viri fortis et vitia abominantis est. Nec dubium quin hujusmodi pœnæ, quas a seipso quisque exigit, facilius Deo placeant culpamque diluunt. Servus qui post delictum ultro carceri se mancipat, citius obtinet veniam, quam si ab hero inclusus fuisset. Famosissimus ille Hispaniæ latro Corocotta cum audisset Augustum imp. 10,000 Philippeorum

promisisset ei, qui caput ejus afferret, ipsemet se stetit dicens? *En ipse caput meum afferro et mercedem spero.* Sicque immunitatem unaque pecuniam accepit. Dionys. in Augusto. Similiter Themistocles Atheniensis dux, cum Persarum rex Xerxes ducenta talenta in ejus caput pronuntiasset, patria pulsus ipsemet ad Xerxem venit, benigneque ab ipso exceptus ducenta talenta accepit. Plut. in Themistocle. Dederat hujusmodi consilium admodum salubre Daniel Nabuchodonosori ad conciliandum sibi Dei gratiam et clementiam: *Quamobrem rex consilium meum placeat tibi, et peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas misericordiis pauperum: forsitan ignoscet delictis tuis.* Dan. IV. Sed quia id non fecit (nihil enim meminit de hoc Scriptura) ideo ejectus se regno incidit in manus Dei irati, et in silvis fœnum sicut bos vorare coactus est, rori et injuriis cœli expositus, et in

bestiam degenerans reptare, mugire inter feras. Utrum putatis, levius fuisset, dare eleemosynas, an ad bestias ejici toto septennio? Utrum est facilius, in igne, an in aqua manus lavare? At qui Deus *apposuit tibi ignem et aquam,* ait Eccles. c. XV, *ad quod volueris porrigere manum; quis malit igne quam aqua expiari?* Accidit in scholis quandoque, ut puer aliquis in gymnasium illotis ingrediatur manibus. Quod observans ludimagister objurgat eum dicens: *Eccur tu mane surgens non lavasti manus?* Itaque nunc lava; et interim cædit manus ejus ferula. Sic se geret Deus: qui hic culpas suas levibus pœnitentiis negligunt eluere, igne purgatorii eas lavabunt. Quare, auditores, ruminare in mentibus vestris consilium Eccles. cap. IX. *Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia est apud inferos, quo tu properas.*

BIBLIOTHECA CENTRALIS